

Harmadkor 7

(A tudományegyetem irodalmi kiadványa)

Óriási őrtenek be a magyar tudományegyetemen megjelenő irodalmi-kritikai kiadványok. Örvedetes, hogy a fiatal — húszonéves — nemzedék önálló folyóiratokban, periodikákban bizonyíthajta tehetségét, de kevésbé örvedetes — sőt: felháborító —, hogy ezt jószerivel csak korlátozott példányszámú, egyetemi kiadású és sajnos főleg csak egyetemközi terjesztésű lapokban teheti meg. Természetesnek kellene lennie pedig annak, hogy egy-egy tehetséges fiatal író-költő-esszéista országos irodalmi lapban publikáljon, a gyakorlat azonban más: szinte örömműnnp, külön megtiszteltetés, ha közülük bárki — életkora és korábbi „érdemei” alapján „házi szerzőnek” számító neves, ám *harmadrangú* illetánsok olvashatatlan írásai közt szerényen megbújva — megjelenhetik.

A Harmadkor 7. száma jórészt már a lap — és egyéb egyetemi újságok, periodikák, pl. a Szegedi Egyetem — hasábjairól jól ismert szerzők műveit tartalmazza. Nagy Imre, Hévízi Ottó, Szijj Ferenc, Darvasi László, Takács József akkor léptek íásaikkal a nyilvánosság elé, amikor Szegeden „felfutóban” volt az egyetemi irodalmi — kis túlzással: szellemi — élet; a nyolcvanas évek elején. Jelenleg e vonulat „leszálló ágában” vagyunk, s kis örömeink egyike, hogy ők mégsem hallgattak el, sőt, náluknál is fiatalabbakkal együtt próbálkoznak *jelenlétüket* demonstrálni. Helyzetüket, lehetőségeiket a Harmadkor 7 jól jellemzi. Terjedelmi okokból azonban e színvonalas kiadvány kritikájára nem vállalkozhatom; ismertetésére szorítkozom tehát az alábbiakban inkább.

Versek

Hat szerző költeményei szerepeltek a Harmadkor 7-ben. Háý János, Kurdi Fehér János és Darvasi László szegedi illetőségűek, Tatár Sándor az ELTE hallgatója, Kovács András Ferenc és Visky András erdélyiek.

Darvasi két — azonos című — verse korábbi témáinak újragondolása. Etikai kérdéseket boncol újra és újra, olyanokat, amelyek családi indíttatásból és mély moralitás-érzékenységből fakadnak. „Mint ahogy ti, / a szintén-egyetlenegy, a szintén-kiváltságos / példányai a létnek, sem lehettek megoldás nekem, / nem bizony, / villogó, fekete gyöngyszemeim. / Tagadásom módszer csupán. / Nem a remény életet. De nem is a reménytelenség.” — írja *Androgún terep* című versében. E sorok racionális igazságát kicsiny allűr zavarja meg. Mivel a futballrajongók nagy száma — halmaza — nyilván átfedésben áll a verskedvelők tiszteletre méltó kisebbségével, szóvá kell tennem a Darvasi által kellően át nem gondolt félreérthető képet: sajnos az olvasók brazil labdarúgást és annak kiemelkedő alakját, Pelét kedvelő része megtorpan a költői kifejezést szándéka szerint erősítő kifejezés előtt. A „fekete gyöngyszem” versbe való lenne, ha a köznap nyelvben nem „csapták volna immár agyon”. De agyoncsapták. Magyar nyelvet birtokló költőnek erre is figyelni kell. Itt jegyzem meg, hogy e — jelen szám legszínvonalasabb közleményének számító — vers utolsó sorába bosszantó és értelemzavaró sajtóhibába csúszott. (Sajnos, több írásban is a szokásosnál nagyobb számú leiterjakab található. Erre a korrektorok és szerkesztők figyelmét annál is inkább fel kívánom hívni, mivel tudomásom szerint számítógéppel történik a szöveg-szerkesztés, azaz kis figyelemmel ez értékesöklentő hibák kiküszöbölhetők.) Visky András három verse kész költőt feltételez. Írásaival indít a lap, így különösképp érthetetlen, hogy miért csak a második fölé íratott ki neve. Első verse — *lilaruhás nő* címmel — így kissé a levegőben lóg. Pedig — erdélyi lévén — tökéletesen fejezi ki a kisebbségi létből fakadó várankozást a Messiás-ra: „...szakadatlanul vártuk, hogy / kívágódjon az ajtó és havat / prűszkölve megérkezzék valaki, / helyére üljön közénk és azt mondja: / hát itt vagyok.../

Prózák, kritikák

A terjedelem legnagyobb részét a prózai írások — főleg kritikák — teszik ki, mintegy *metasztét* adva a századvég irodalmi tendenciáinak. Nagy Imre 25 keretes diákép című — nem találko jobb kifejezést rá — glosszanovellafüzérének közölt részletei fanyar íroniájáról tanúskodnak. Szijj Ferenc Abszint című írását a lezáratlan, széttörtelt szerkesztésmód jellemzi.

A Magyarországra verseivel is *kilátó* Kovács András Ferenc könyvéről a Harmadkorban először publickáló kolozsvári egyetemista, *Jakabffy Tamás*, Kukorelly Endre verseiről Darvasi László, Garaczi László kötetéről Takács József, Alexis de Tocqueville: A demokrácia Amerikában című politológiai munkájáról a kolozsvári — és rendkívüli szókimondó — *Keszthelyi András* írt kritikát. A „régí” Mozgó Világ egyik legmarkánsabb egyéniségének, Czako Gábornak munkásságát Kiss László JATE-bölcsészhallgató elemzi. Vitára ingerlő írása — Czako *Eufémia* című, nagyon-nagyon politikus és időszerű regényét az író leggyengébb produktumaként tartja számon — remélhetőleg megindít egy olyan folyamatot, amelynek során egyik legintellektuálisabb írónk művei végre irodalmi eszmecserék tárgyaivá válnak.

Fordítások

Hruby József, a debreceni KLTE hallgatója a meglehetősen érdekes személyiségű angol Robert Nye kevésbé érdekes elbeszélését fordította le. Az országos lapokból is ismert *Kurdi Imre* — az ELTE hallgatója — Gottfried Benn esszéjének fordításával szerepel. Szándékosan hagyta ezen ismertetés végére Szijj Ferenc és Hévízi Ottó munkájának bemutatását. Valószínűleg a Harmadkor 7 legsúlyosabb írásairól van szó: Szijj — németből — *Lukács György: Ítékezés* című, 1913-ban született négyoldalas írását fordította le, melyhez Hévízi írt huszonegy oldalas tanulmányt. A szerelem és a barátság — nem tévedés: — *diaktikáját*, magasztosságát, etikáját-etikátlanságát bemutató Hévízi-írás természetesen nemcsak az „Ítékezés”-ről szól. Kísérletet tesz a fiatal Lukács morális elveinek elemzésére is.

Technikai kérdés, mégis említésre méltó: e három írás fordítóinak neve csak a tartalomjegyzékben szerepel, holott érdemesültek lettek volna arra, hogy munkájuk címe fölött, vagy azok utolsó mondata után kiletük felfedések.

*

A Harmadkor 7. számát tanulmányozván példa-értékűnek érzem azt, hogy a (Szegeden) költőként ismert Hévízi Ottó és Szijj Ferenc nem verssel, hanem fordítással, prózával, tanulmánnyal jelentkezik. Érezhetően, mennyiségileg és minőségileg is visszaesett — gondoljunk csak a hajdan nagysikerű Gazdátlan hajók antológiára — a fiatal szegedi költérek produktuma. Visszaesett persze más is. A Harmadkor mindössze 650 példányban jelenik meg. Kérdés, hogy ténylegesen hányan olvassák? Még fontosabb kérdés: hány példányban kellene kiadni? Mennyi a *potenciális olvasók* száma? Nem a remény éltet. De nem is a reménytelenség.

SANDI ISTVÁN

Farkas Csaba

Az út túlsó oldala

I.

Zamfiri, e haló poraiból többszörösen (1. és 2. bolgár állam) föltámadott, fosszilis ifjú óbolgár napjai nem máshogyan teltek, mint a következők szerint. Fölkelt fél hatkor (ami az éjszakások és a négykor ke-lők számára annyit jelent, hogy — szép idő esetén — a hasára süt a nap; önmagához az időponthoz képest viszont hihetetlenül korai), majd gyomrában egy dupla feketével, horoszkopjában pedig íratózatoss veszteségek, átmeneti talpraállások, felemás megoldások jeleivel munkába indult. A munka „segéd” jellegű és fizikai volt, ideje hol eddig tartott, hol addig, néha negyed háromig, gyakran fél ötig. Miután letelt, Zamfiri újabb kávékat fogadott magába a cégi büfében, majd mindenképpen elrohant edzeni a Belvárosi SC-be (hősi korszak volt ez, igen) ahonnet — az egyes gyakorlatok közötti, az edzéstermben föltüntetett félperces időtartamú pihenőket „kiiktatva” — viszonylag kényelmesebben lölöhlötött haza, mint általában. Otthon megmosdott, áldöztözött, bekapott valamit, s elvillamosozott a hét órá-tól tízig tartó egyetemi fölvételielő-készítőre (ahol egy ízben elaludt: feje hátrahanyatlott, sőt szabályosan horkolni kezdett, ami teljesen indokolatlan volt, hiszen reggel fél hét-kor kelt, holott mások...) —

II.

Nos, egy ilyen nap végén — márpedig minden nap ilyen volt — Zamfiri épp hazafelé igyekezett az előkészítőről; egyébként bárholnan és akárhová igyekezhetett volna, mert Zamfiri állandóan igyekezett. Téli-gei est volt, szürös, kemény, koppa-nó, s hőünk nem sietett túlságosan, hiszen a mindennapi három tétel átolvasásán, illetve lehetőség szerinti memorizálásán kívül otthoni dolga nemigen akadt; de nem is „sétálga-tott”, tekintve: a tegnapi parizer, a háromnapos kenyér, a fűtetlen lakás, a hideg fürdővíz, mindezek előtt pedig a lakógyűlés mind-mind szép és kíváncsú, mihez képest is?, sok mindenhez képest...

Ment tehát, ment, ment; egyszer csak — mint előbb-utóbb mindenki ebben az életben — útkeresztződés-hez érkezett. A közlekedési lámpa, ez természetes, pirosat jelzett, s az út innenső oldalán egy lány pillantgató karórájára, egy lány: talán széke (inkább barna?), de leginkább fekete; csúnya és szép; kövér, sovány, magas, valamint alacsony; ruházata no, milyen is? Konkrét helyett általanos, leírása nem, nem lehetséges... Egy bizonyos: dekoltázs, az volt benne.

III.

...A zöld jelzés késett, egyre késett, a lány pedig (mivel az úttest néptelen volt, rajta sehol autó, motor, autó-motor, elhagyatott volt, üres volt, *gyepű* volt...), tehát a lány gondolt egyet, átsietett a túloldalra, majd eltűnt egy mellékutcában. A lámpa váltott, Zamfiri elővett kabátja zsebéből egy tubus olajfestéket (előző nap benevezett az amatőr képzőművészek pályázatára; újabban mindenhová benevezett), lecsavarta a tubus tetejét, s csaknem egész tartalmát tenyerére nyomva, pirosra mázolta az út innenső partján álló lámpa zöld színű bűrját, hogy akik egyszer már átmentek a túlsó oldalra, *soha többé* ne térhes-senek vissza.

A KISZ Csongrád Megyei Bizottságának Egyetemi Főiskolai Rétegtanácsa pályázatot hirdet a politikai képzés megvalósítására; az információrendszer kialakítása, hasznosítása; szabadidős tevékenység témakörökben.

A pályázat célja: A felsőoktatási intézményekben működő olyan KISZ-szervezetek, öntevékeny körök, csoportok támogatása, melyek a fent megjelölt témák valamelyikében kiemelkedő tevékenységet foly-

Solymosi Bálint:

Sétabothegedű

vasárnap reggel van, nincs túl hűvös, nincs túl „nagyremény”, a szél helyén a szürkület tompa széle...

visszafojt minden rezdülést bennem, ám így akad rám, egy mise-szagú, *helytelen* madzag végén *a távollét*; mire átváltozom jó, mondom beleegyezőleg, de előbb még én lejjebb ereszttem magam e szívhomályba' és majd akkor tényleg víz és fémkő és

scherzo leszek (zenei tréfa) ... és ha adok is egy képet a hiábaváltsághoz ó úgy már a séta ténye is kollidál velem zöld, divergens fényhossz a csontszínű dobozok felett — s egyre alább, ahogy haladok...; de ez sem nyújt kellő kár-pótlást nekem!; *(rákstop.)?* „az ember rászok' a keszon-munkára a stréber...” aztán a süllyesztőszekrény visszahoz,

a felsercenő nyál különös íve is megfelel e félelmes túlnyomásnak; átmenet nélkül lépek ki innen, szabad levegőre

Fiatal Művészek Fesztiválja

A fiatal alkotók seregszelmét szeptember utolsó hétvégéjén rendezték meg. A sokféle műfajt és stílust felvonultató programoknak a Pesti Vigadó és az egyetemi klubok adtak otthont. Ízelítő a három nap kínálatából: Prafinálé — bál több

Határ Győző:

A patkánykirály

A darab egy gyilkossággal fejeződik be: az öregasszony lelövi a férfit, akivel huszonöt évet élt együtt. A gyilkosság közvetlenül a világvége előtt történik: bomba hull a pincére, s a *Sírónevető* című Határ-dráma-gyűjtemény második kötetében, ahol *A patkánykirály* is megjelent, ezt olvashatjuk utolsó megjegyzésként: „teljes sötétség” borul a világra. A darabnak ez az utolsó jelenete a III. világháború idején játszódik: a férfi, a patkánykirály, miután huszonöt évet töltött a sötét pincében, vérvörös keresztet fest mellére, s elindul, hogy élére álljon a háború akarata nélküli tömegeinek, hogy Vezérük legyen, akit követnek a gyilkos hordák. Ezt az Antikrisztust, a bűn fejedelmét a feljáratú lépcsőn éri az öregasszony lövése.

A nyíregyházi színház az első, ahol Határ-dramát játszanak Magyarországon, amint *A patkánykirály* az egyetlen Határ-darab, ami megjelent itthon. Határ Győző gyönyörű, arany-fekete borítójú könyvének (miként Márai Sándor ezüst-fekete kötetének) inkább csak a legendája jutott el Magyarországra: főként a *Golghelohié*, a hatalmas, kilenc estét betöltő minisztériumdrámáé, világháborúé. Határnak két könyve jelent meg az elmúlt években itthon: a *Pepito és Pepita* című szerelmi regény-paródia s az *Éjszaka minden megnő* című regény, amely egyszerre sci-fi-be oltott Robinson-történet és apokaliptika a „második” Jézus-eljövettel. Határ Győző aki ezt a könyvét absztrakt regénynek nevezi, a *Sírónevető* drámáinál ilyen műfajmegnevezéseket használ: az egyik érzékeny titokjáték, a másik fekete bohózat, a harmadik egyfel-

vonásos-rokoko groteszk, a negyedik vándorjáték, és így tovább. *A patkánykirály* annyiban hasonlít az absztrakt regényekhez, hogy itt is keveredik a krimi, az egzisztencialista dráma, a sci-fi és az apokaliptika. A darab története röviden a következő: a II. világháború idején egy fiatal katonaszökevény egy pincébe menekül, ahol majd huszonöt évet fog leélni az ott talált öregedő asszonnyal. Ebben a pincében a félelem lesz az úr: a férfi a felfedeztetéstől és a hadbírószágtól, a nő az öregedéstől és a magánytól fél.

A Salamon Suba László által rendezett előadás két szereplője Gaál Erzsébet és Safranek Károly. Gaál Erzsébet a *Studio K* színésze volt, s Marie-t játszotta a híres, Fodor Tamás által rendezett *Woyzeck*-ben. Láthattuk filmen is: Elek Judit legendás Martinovics-filmjében Sándor Lipót főherceget alakította. Safranek pedig a nyíregyházi színház egyik vezető színésze.

Az előadás csalódást okozott. A dráma a Határ-életmű perifériájához tartozik, a rendező nem látta át a dráma bonyolult eklektikáját, keverékjellegét, s az előadást túlterhelte fölösleges „modernista” eszközökkel. Talán egzisztencialista drámát látott a darabban, jobban érdekelte az ember két arca: a félelem és a szeretet, mint az, hogy mindez a mocsok világában játszódik, az embernek nevezhető tartomány alatt, a patkánykirály a bűn fejedelme, a készülő fenevad, az Antikrisztus.

Így esik egybe jelentőség és jelentéktelenség: láttam, jó színészekkel az első hazai Határ-bemutatót, s egyben egy feledhető előadást.

T. J.

Pályázati felhívás!

tatnak, vagy a tervezés szintjén meglevő ötleteik megvalósításához anyagi segítségére van szükségük.

Pályázhatnak a megye felsőoktatási intézményeiben, azok kollégiumaiban tevékenykedő KISZ-szervezetek, öntevékeny körök, csoportok.

A pályázatok beadásának határideje: 1987. november 20.

A Rétegtanács a díjazásra érdemes pályázatokat támogatásban részesíti,

melynek maximális összege 20 000.— Ft.

A pályázaton való részvételt a tevékenység leírásával és a szükséges anyagi támogatás részletes indoklásával a KISZ Csongrád Megyei Bizottságán kell jelezni.

Cím: 6720 Szeged, Komócsin Zoltán tér 1., vagy 6721 Szeged, Postafiók 546.

KISZ Csongrád Megyei Bizottsága Egyetemi Főiskolai Rétegtanácsa